

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček, račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Rusija se približuje zapadu

Zeneva, septembra.

Predlog g. Litvinova o gospodarskem nenačrtu je pokopan. Glede na glasove o francosko-ruskim pogajanjih je zbudilo splošno pozornost dejstvo, da je proti Litvinovemu načrtu najbolj odločno nastopil prav francoski trgovski minister Flandin. Med razpravo na seji evropskega odbora, ki proučuje načrte za gospodarsko zblizanje med evropskimi državami v smislu Briandove Panoepe, je Flandin zbadljivo omenil, da Zveza narodov pač ni čakala, da prav sovjetska Rusija za pobudo za razpravo o gospodarski krizi, temveč se s tem vprašanjem že davno bavi. Francija nima nič proti takšnim občnim gospodarskim dogovorom, kakršnega vsebuje predlog komisarja Litvinova, toda škoda je zbujači iluzije s takšnimi splošnimi gospodarskimi krilaticami, ki ne vsebujejo konkretno izdelanega načrta in za katerimi se skrivajo drugi politični nameni. Po Flandinovem govoru se je vnela ostra razprava, ker se je Litvinov odločno postavil proti temu, da bi njegov predlog kratkoma izročili v proučitev gospodarskemu odboru evropskega odbora; nato je bil sprejet nemški posredovalni predlog, naj se imenuje poseben osek, ki bo Litvinov načrt proučil. Načrt je bil s tem postavljen v arhiv.

Kljub temu je Litvinov dosegel svoj namen. Sovjeti radi mečejo bombe, katerih eksplozija naj opozori svetovno javnost, v prvi vrsti delavstvo na boljševiško Rusijo. Kljub vsem kritikam, ki padajo po pravici in včasih tudi po krivici na račun Zveze narodov, je Zeneva vendarle najpomembnejši mednarodni forum v današnjih časih, pa naj razpolaga res samo z govorniški tribunami in ne z orožjem in denarjem, s katerimi sredstvi bi svoje sklepe lahko tudi sankcionirala. Da bo imela bomba zaželjen učinek, mora biti časa primerno tempirana. V času razprav o razorožitvi je Litvinov pred leti vrgel za zvezske tribune bombo o popolni razorožitvi, na katero je pristala tudi sovjetska Rusija, ako pristanejo nanjo vse druge države; v času splošne gospodarske krize, ko si vsi državni belijo glave, da bi našli izhod iz nje, in ko milijoni in milijoni lačnih in brezposelnih postavljajo na rešitev tega vprašanja svoje upe, je bilo treba zagrniti v svet bombo gospodarskega tipa. Zanimivo je, da so si politične metode boljševizma in fašizma, to je dve ekstremitetni gibanji, ki se skušajo opreti na svetovne mase — saj je Mussolini po uspehu hitlerjancev v Nemčiji izjavil, da je tudi fašizem izvozno blago — povsem enake. Tudi Mussolini operira po svojih predstavnikih v Zenevi z znanim geslom, da je pripravljen razorožiti svojo vojsko do zadnjega moža, ako to store tudi drugi, v resnici pa vojaške vaje, na katerih nastopajo po 800 letal, govore v drugačnem tonu. Litvinov predlaga splošno pogodbo, po kateri naj bi se države obvezale, da ne bodo v gospodarskem pogledu ničesar izrednega ukrenile proti drugi državi, kar bi imelo napadalni značaj. V resnici pa so bili prav boljševiki ti, ki so organizirali na ramah zaslužnjega delavstva velikopotezni dumping in prodajajo danes rusko blago izpod produkcijskimi cenami samo zato, da bi pospešili v drugih državah gospodarsko krizo in nato izzvali revolucijo.

To bi bili prvi vtisi Litvinovega nastopa na ženevsko publiko. Javnost pozna že igro sovjetskih komisarjev in jim instinktivno ne zaupa.

Na drugi strani pa se ni mogoče ubraniti vtisa, da je sovjetska Rusija vendar približuje čedalje bolj zapadu. O tem ne more biti dvoma po pogajanjih, ki so se vršila že od aprila sem med Francijo in Poljsko. Vprašanje je le, s kakšnim namenom to delajo boljševiki. Nekateri trdijo, da jih mika francosko zlato, ki bi ga nujno potrebovali za izvedbo petletke, — tej želji bi na drugi strani odgovarjala želja francoskih industrijcev, da bi povzeli svoj izvoz v Rusijo — drugi zopet pravijo, da to se boljševiški komisarji približali zapadu samo zato, da preprečijo sporazum med kapitalističnimi državami, ki so se po zadnjih konferencah v Parizu, Londonu, Cequersu in Rimu zelo zblížale; v prvi vrsti so boljševiki imeli baje namen, da preprečijo zblizanje med Francijo in Nemčijo. S Francuzi naj bi se bili začeli pogajati zato, da zbudijo sumničnjen v Nemčiji proti Franciji, ki da se namerava sporazumeti z Rusijo za nemškim hrbtom, na drugi strani pa tudi zato, da bi Poljake nadražili proti Franciji, češ da jih je ta pustila na cedilu. Težko je reči, ali so to samo kombinacije, gotovo pa je, da so imela pogajanja s Francozi doslej samo ta učinek. V kakšnem stanju se ta pogajanja nahajajo, vedo danes samo prizadeti. Po Flandinovih izjavah se da sklepati, da so ti razgovori prišli v zagato, in sicer predvsem radi poljskega vprašanja, ker niso Nemci, na katere so vezani Rusi z rapalsko pogodbo, nikakor privolili, da bi Rusija končno pristala na sedanje poljske meje.

Po informacijah iz Moskve se mnenja glede politike napram kapitalističnemu zapadu med boljševiki delijo. Komunistična internacionala je odločno proti vsameu sodelovanju s kapitalističnimi državami in zagovarja idejo avetovne revolucije, ki naj se izvede z mečem. To mnenje je dolgo prevladovalo med boljševiški voditelji, ki so računali na naglo dozoritev socialnih in političnih kriz, katere bi ustvarila ugodna tla za veliko socialno revolucijo. V zadnjem času so pa prišli boljševiški državniki do spoznanja, da ne gre ta razvoj v zaželjenem tempu in zato se je baje Stalin, siljen tudi radi težkega gospodarskega položaja, odločil, da se približa zapadnim državam.

Naj vlečjeje Ruse na zapad ti ali drugi interesi, eno stoji danes trdno, da Evropa ne more živeti brez Rusije in tudi Rusija ne brez Evrope. Dejstvo je, da evropska industrija čuti pomanjkanje

Prva seja Zveze narodov

Italijanski zunanji minister Grandi se odločno zavzema za razorožitev in proti grupaciji držav

Zeneva, 8. septembra. tg. Na plenarni seji Zveze narodov je prvi govoril italijanski zunanji minister Grandi, ki je sploh prvič govoril v Zvezi narodov. Njegov ekspezo dokazuje, da Italija prav dobro zna govoriti v jeziku Zveze narodov, če hoče in če naj se skrbno izdelani Grandijev manuskript o razorožitvi, varnosti, gospodarskem in političnem pomirjenju in o oboroževalnem premirju za eno leto razume dobesedno. Grandijeva teza je brezpogojna tendenca za sodelovanje v Zvezi narodov, pa tudi z narodi, ki Zvezi ne pripadajo. Izpolniti pa se morajo vsi pogoji pakta Zveze narodov, posebno pa tudi dolžnosti za razorožitev.

Zveze narodov ne smejo vsak dan vznemirjati zahteve po reviziji, temveč mora Zveza narodov biti temelj za gospodarsko sodelovanje. Predvojno dilemo bo rešila končno veljavna odpoved vseh vojnih konfliktov in enočasen začetek razorožitve, to je na eni strani pomočitev razsednih pogodb, ki varujejo mir in na drugi strani razširjenje razoroževanja. Grandi je govoril tudi o srečnem Hooverjevem predlogu in o pogajanjih, ki se morajo vršiti med zainteresiranimi državami samimi. Četudi ni nobene diplomatske zveze med razorožitvijo, reparacijami in vojnimi dolgi, pa vendar obstaja brez dvoma moralna zveza. Oni narodi, od katerih se zahtevajo žrtve na finančnem polju, si morajo biti najprej na jasnem o koristnosti teh njihovih žrtv, ker sicer ni pričakovati nove ureditve finančnih obvez. Grandi je dalje globoko obžaloval sedanje stanje negotovosti in vedno rastoče carinske meje. Razorožitev lahko postane tudi izhodišče na pot k varnosti, k obnovitvi zaupanja, kakor tudi k obnovitvi starih gospodarskih zakonov. Tu je najvažnejša naloga Zveze narodov. Ustanova razorožitvene konference je samo začetek in je vse odvisno od politike, kakršno bodo vlade vodile na tej konferenci. Zato je potreben pogum in zdrava človeška pamet. V tej zvezi je Grandi stavil predlog, da se takoj začne leto premirja v oboroževanju v času delovanja te konference, kar bi bila za izvršitev razorožitve posebno praktična odredba. Omenil je dalje ratifikacijo generalnih aktov od strani Italije in izjavil, da je možnost novih pogajanj o ureditvi finančnih problemov prav posebno odvisna od skušenj prihodnjih mesecev. Nobenega mednarodnega problema ni, ki bi bil samo političen ali samo gospodarski. Zato bi se morali obravnavati tudi politični problemi v enakem duhu sodelovanja kakor gospodarski problemi. Samo v taki splošni atmosferi sodelovanja se lahko rešijo konflikti med državami z najmanjšimi težkočami. Končno je Grandi še izjavil, da osamljene akcije kakke države nikdar ne morejo zadostovati, na drugi strani pa bo usta-

navljenje sklenjenih skupin več škodovalo, kakor pa koristilo, ker bi negotovost drugih s tem le še rastla. Samo skupni napor evropskih in neevropskih držav, bodisi, da so članice ali nečlanice Zveze narodov, lahko preprečijo nevarnost novih grupacij poseameznih držav, ki tudi ne odgovarjajo paktu Zveze narodov ter motijo mir narodov. Tu v Zvezi narodov je vsaka država telo zase.

Mehika postane član ZN

Zeneva, 8. septembra. tg. Po sprejemu Mehike v Zvezo narodov se je začela generalna debata o vseh letnih in dnevnih vprašanjih, ki zanimajo Zvezo narodov, in bo trajala tri do štiri dni. Debat o Mehiki je otvoril dr. Curtius, ki je ravno tako kakor lord Robert Cecil, Briand, Grandi ter delegati Španije, Japonske, Kanade, Portugalske, Perua in Columbie izrazil največje zadoščenje o tem, da bo Mehika vstopila v Društvo narodov. Predlog za povabilo je bil sprejet soglasno.

Izvolitev predsedstva

Pri volitvah za urad Zveze narodov so bili izvoljeni za predsednike Briand, lord Cecil, Yoshisava, dr. Curtius, grof Appony in Kolumbijec Restrepo. Razen teh šestih tvorijo urad Zveze narodov predsedniki šestih komisij, to jo: Jansoon za prvo komisijo za tehnična vprašanja, Perizelj Kahan Ala za komisijo za proračun, Politis za komisijo za razoroževanje, Motta za socialna in humanitarna vprašanja in Scialoja za komisijo za politična vprašanja. Razen tega spara v urad tudi predsednik komisije za dnevni red Bellegarde iz Haitija.

Grčija noče plačati Bolgarom dolžne odškodnine

Ostro prerekanje med Venizelosom in Malinovom

Zeneva, 8. septembra. AA. Na večerajšnji seji Sveta Društva narodov se je razvil ogorčen dvoboj med grškim delegatom Venizelosom in bolgarskim delegatom Malinovom o vprašanju grških plačil po odredbah konvencije, ki sta jo sklenila Molov in Kafandaris. Ob začetku se je predsednik jvil, da je prejel prošnjo madjarske vlade, da Društvo narodov napravi anketo o stanju madjarskih financ. Svet Društva narodov je odstopil prošnjo finančnemu odboru. Nato je dobil besedo Malinov, da pojasni bolgarsko pritožbo Svetu Društva narodov proti Grčiji. Malinov je v svojem govoru insistiral na tem, da so plačila

na podlagi konvencije Kafandaris Molov dolgov Grčije bolgarskim emigrantom iz Grčije. Zelo nervozen je nato pobijal Venizelos to trditev, naglašujoč, da so to le dolgovi Grčije Bolgariji. V svojem govoru je opisal finančno stanje Grčije, ter ga vspešil z bolgarskim in ugotovil, da Grčija plačuje več na mednarodnih dolgovih kakor plačuje Bolgarija za dolgove in reparacije skupno. O tem se je razvila ogorčena debata med Malinovom in Venizelosom. Slovar, ki sta ga uporabila oba državnika, dozdaj še ni bil v rabi na sejah Društva narodov.

Nova sovjetska država na vzhodu

Kitajska se zadnje desetletje nahaja v neprestanih državljanskih bojih in je radi tega nespособna, da bi akrbela za svoja obmejna ozemlja. Pred 13 leti že se je zunanja Mongolija osamosvojila in dosegla neke vrste samoupravo. Tekom let pa se je izoblikovala v samostojno politično telo. V tem času se je Rusiji posrečilo, da je Mongolijo popolnoma prevzela s boljševiški idejami ter jo politično in gospodarsko nase navezala. Uprava, pouk, industrija, promet, finance in vojaštvo, vse je v ruskih rokah. Banke, rudniki, gozdarstvo in ostale gospodarske panoge so podružbljene, vodijo jih sovjetski komisarji. Mongolija ima v Moskvi svojega diplomatskega zastopnika, ki uživa iste pravice kakor diplomatski zastopniki drugih držav. Ves položaj se razvija v tem pravcu, da bo Mongolska v kratkem proglašena za zvezno državo sovjetske republike. Za enkrat služijo ogromni in bogati prostori ruskim kmetom za kolonialno ozemlje. Opaža se, da se je Mongolska pod vodstvom Rusije gospodarsko dvignila in da je verjetno, da se bo Rusom posrečilo iz nomadov organizirati državo z bogatim poljedelstvom in industrijo. Kitajska je seveda brez moči, da bi to nekoč njeno ozemlje mogla nazaj zahtevati.

Francosko-ruski pakt gotov?

Zeneva, 8. septembra. Pogajanja med francosko vlado in sovjeti za sklenitev trgovsko-politične pogodbe se po informacijah iz sovjetskih virov nadaljujejo zelo ugodno. Smatra se, da se bo ta pogodba podpisala že v par dneh obenem s paktom o nenapadanju.

Kolera v Iraku

Bassora, 8. sept. Kolera se v nekatereh okrajih Iraka zelo razširja. Od 8. avgusta t. l. dalje je registriranih 750 slučajev kolere, od teh 380 smrtnih. Epidemija se razširja severno reke Tigrisa in v Mari je 60 slučajev kolere, od teh 51 smrtnih.

Belgrad, 8. sept. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja je bil na predlog ministra za prosveto odklovan z redom jugoslovanske krone I. razreda Nikola Tesla, učenjak iz Newyorka in častni doktor beloraiske univ. *univ. *univ. *univ.***

Bitka med vladnimi letali in vstaškim brodomjem

Santiago, 8. sept. Buletin čilskega vojnega ministra javlja, da se je vstaško vojno brodomje v luki Coquimbo udalo. Vojna ladja »Almirante Latorre«, ki predstavlja sploh največji drednot v južnoameriških vodah, se pa še brani, potem ko se je pet torpedov rušilev že udalo. Pomorščaki so bili vse častnike zaprli pod krov in vodili bitko sami. Vlada je bila poslala nad vstaško brodomje eskadre aeroplanov z bombami in strojnimi. Pomorščaki so se s početka branili z anti-aeričnimi topovi, vendar to ni nič izdalo. Križarka »Riverose« zadeta od bomb, se je potopila. dočim se je križarka »Bratte« udala. Trije rušilci

V Španiji vlada zopet mir in red

Proti Družbi Jezusovi

Madrid, 8. septembra. Razgovori med sveto stolico in špansko vlado za nov konordat se nadaljujejo v največji tajnosti. Kljub temu pravi znana »United Press«, da je iz meročajnega vira izvedela, da sta se v zadnjem času med sv. stolico in vlado izmenjali tozadevni noti. V noti, ki jo je izročila sveti stolici vlada, je rečeno, da je vlada pripravljena sprejeti vse, kar se je v dosedanjih razgovorih s sveto stolico smatralo kot sprejemljivo, tudi kar se tiče redov — da pa ima svoje posebno stališče glede Družbe Jezusove. Ako bi se v tej točki ne mogel doseči sporazum, bo Družba Jezusova prva, ki bo izgnana iz Španije. To pa,

velikega ruskega trga za odlaganje svojega blaga, a na drugi strani nimajo Rusi dovolj denarja, da bi svoja ogromna naravna bogastva izkoristili. Kakor se bližajo Rusi zapadu, tako se za njihov trg potegujejo zapadne države, kakor Anglija, Amerika, Italija in v zadnjem času tudi Francija, Češkoslovaška ter Avstrija. Tudi Schober se je sestal ponovno z Litvinom v Zenevi in v teku so pogajanja med Avstrijo in Rusijo za sklenitev trgovinske pogodbe. Težke gospodarske razmere približujejo Mosko zapadu in zapad Moskvi. Boržkone bo kmalu za vse države padla zadnja ovira na poti v Mosko, to je strah pred komunistično propagando; saj se država s socialno zakonodajo v smislu krščanskih načel lahko brani pred njo.

in ena podmornica so zbežali. Druga podmornica pa se je zalutela v kopno in so jo vstaši zapustili. Pet rušilev se je udalo, dočim so trije odpluli neznano kam. Zaenkrat se brani samo še »Almirante Latorre«, Seveda se ladja ne bo mogla več dolgo ustavljati.

Vlada je odredila, da se aretirajo bivši ministrski predsednik Proden, ker sumijo, da je on organiziral vstajo vojne mornarice.

Pariz, 8. sept. AA. Poročajo iz Santiaga de Chile, da se je ustaška križarka »Admiral Latorre« predala vladnim četam. Smatrajo, da je s tem sedemdnevna ustaja udušena.

pravi »United Press«, ne bi pomenilo nobenega presenečenja za Družbo, ki da je v zadnjem času vse svoje dragocenosti, zlasti iz svojih knjižnic, poslala v inozemstvo.

Oblast naznanja, da je prišla na sled veliki komunistični zaroti, ki je 6. t. m. v zvezi z generalno stavko v Barceloni uprizorila nemire v Madridu, Bilbao, Kordovi in Korunji. Ta puč naj bi se v velikem obsegu začel v Jaci, kjer pa ga je oblast pravočasno odkrila in zadušila. Bivši avijatični kapitan Repach, ki je bil preteklo soboto aretiran, češ da je sodeloval z voditelji gori omenjene zarote, je bil 7. t. m. izpuščen na svobodo, ker se je izkazala njegova nekrivda.

Generalni štrajk v Barceloni je končan. Voditelji sindikata so delavcem veleli, da gredo zopet na delo. Oborožena moč straži vse ulice in strategične točke mesta.

Autonomna Katalonija

Barcelona, 8. sept. AA. Po končani današnji seji katalonskega parlamenta je bil izdan komunistični, ki pravi, da so katalonski narodni poslanci sprejeli n znanje spremembe, napravljene v sporazumu s predsednikom španske vlade Zamorro, da se španska ustava spremeni tako, da bo soglašala z ustavo Katalonije.

Dunajska vremenska napoved. Menjate. vedno bolj oblačno, nekoliko topleje.

Uspeh ljubezni do slovenske domovine

Monumentalno delo slovenske kulture — prvi film

Ljubljana, 8. sept.

Ze teden dni teče prvi slovenski film, sad-
rilenega poštenega dela „Skalašev“, ki so
si stavili nalogo, da pokažejo nam in tujcu, kako
lepa je naša zemlja. Svoj glavni namen so s tem
brez dvoma dosegli. Krasno bo mogoče, če spre-
gorimo se o tem, kako so dosegli ta svoj smoter
v primeri s filmsko produkcijo inozemstva.

Scenično snov za film nudi vsa Gorenjska s
svojimi mesti, vasi in po lepoti nedosegljivimi
planinami. Pri izbiri iz snovi je gotovo, da bi
vedel marsikdo svetovati še kaj več. Saj je ra-
zumljivo, da en sam film ne more pokazati vsega,
kar nam nudi naša zemlja. Ko gleda človek film,
pa dobi vtis, da je izbira izredno posrečena. Kot
tjuzko-propagandni film nam pokaže središče tuj-
skega prometa — Ljubljano in nato še vsa pol-
ta iz nje do najvažnejših izhodišč v Triglavsko po-
gorje. Alpske slike so v glavnem take, da nam
pokažejo sicer v prvi polovici manj znani dohod
na Triglav čez Pokljuko in vmesno gorovje, hkrati
pa pokažejo mnogo več zanimivega kakor more
videti turist, ki zdirka po običajni poti na Triglav.
S Triglava pa nas vodi že po običajni poti v Bo-
hinjsko kotlino in od tod na Bled. Na kratko, film
je povsem dosegel, da pokaže na čim krajši poti
čim več lepega in najlepšega. Zato je gotovo, da
je že po izbiri poti v resnici v zlati meri dosegel
svoj namen, saj pokaže najlepše biserje Slovenije.

Ce je bila izbira slik posrečena, potem mo-
ramo pred vsem poudariti, da so se slike fototeh-
nično naravnost čudovito posrečile in je ta film
glede na fotogeničnost slik brez dvoma tudi med
najboljimi inozemskimi filmi te vrste — razred
zase. Krasno fotografijo, ki nam jo kaže film, pa
moramo ceniti tembolj, če upoštevamo, da je bil
film posnet na dveh kino-aparatih, od katerih je
prvi ležal pred dobrimi tremi leti še v ljubljanski
zastavljalnici, drugi pa je običajni amaterski kino-
aparat, ki stane okrog 8000 Din. Če bi hoteli pri-
merjati ta dva aparata z aparati, ki so na razpo-
lago moderni filmski produkciji in ki stanejo
leže stotisoče, bi skoraj ne mogli verjeti, da je
mogla fotografija doseči pri tem filmu tako po-
polno posnetke.

Prezreti ne smemo načina, ki se ga je po-
služil film, da nam je pokazal vso bogato zbirko
krasnih naravnih posnetkov naše zemlje. Kakor
je gotovo, da bi bil film kljub temu zanimiv, če
bi kazal samo naravne posnetke po gotovi dispo-
ziciji brez vsakršne igre, ki bi ga poživljala, mo-
ramo priznati, da je ideja treh turistov iz popo-
loma različnih slojev, ki gredo skupaj v gore,
jako posrečena. Saj nam ti trije pozivi marsikak
prizor in pokažejo marsikaj, kar bi sicer moralo
v filmu odpasti, ker bi bilo morda vendarle pre-
malo zanimivo. Kako so ti trije rešili svojo na-
logo kot igralci-dilemtanti, prita že smeh obim-
sliva ob nekaterih prizorih. Najvažnejša njihova
odlika pa je brez dvoma ta, da gredo v gore kot
ljudje in ne kot igralci. Sem in tja naletimo na
prizore, ki bi jih poklicni igralci brez dvoma
napravili slabše. Drugje zopet opazimo, da bi bil
prizor mogoče lahko boljše. Vendar to niti naj-
manj ne moti, zakaj pri takem filmu bi človek rad
potreboval visoko izobraženih igralcev, ki bi mo-
rali biti prav tako dobri turisti, ko ti trije, in kje
bi danes med nami našli takih?

Ce hočemo kritično gledati ta film, moramo
navesti tudi njegove napake, da nam ne bo mogoč
niti občutiti neobčutljivosti. In vendar je zopet
težko brskati in iskati napak, ki so nam nava-
jeni pozirali pri inozemskih filmih kar z veliko
slabo neprimerno hujše napake, da neštivilnega
kita sploh ne omenjamo. Mogoče bo še najhujša
napaka filma ta, da ne pokaže kljub svoji dolžini
se več neznanih lepote. To je seveda nemogoče,
saj je film že sedaj skoro predolg. Opazovalec
dobi vtis, da gleda živo filmne fotografije,
to se pravi, da morda sem in tja filmu nedo-
staja onega izrazito filmsko-tehničnega dejanja
tudi v naravnih posnetkih. V kolikor pa to občuti
občinstvo, ta napaka najbrž ni odločilna. Očitni
kakor da kaže film preveč voda in vlakovi, ne
že. Saj je prav film prvi, ki nas opozarja na
krasoto naših voda, prizori z vlakom pa imajo za
sufiks vedno pokrajino, ki so vredne, da so prišle
v film, v tej vega pa še vedno je zanimanje in kažejo
amer potovanja naših treh turistov. Gotov krog
gledalcev je najbrž pričakoval mnogo več slik iz
turistične in plezarije. Radi priznamo, da so za tu-
rista, kakor tudi za povprečnega gledalca tovrstne
sneenke najbolj zanimive in napete, vendar je
prav, da so dobile v filmu razmeroma omejen
obseg, saj je moral film pokazati še mnogo dru-
gega, kar je za tujko-prometno propagando prav
tako, če ne še bolj važno. Prav to je v resnici ve-
lika prednost filma, ki se stalno izmika tudi naj-
manjšim poskusom senzacionalnosti, kakršnih
smo navajeni v tujih filmih.

Mirno lahko trdimo, da je film tak kot je,
neverjeten uspeh poštenosti in ljubezni do
domače grde in da brez temeljitega strokovnega
znanja in tehnične snemanja film kljub žrtvam zla-
leka ne bi bil tako mogočen. Razumljivo je seveda
tudi to, kar priznavajo glavni delavci filma, da bi
namreč bilo še marsikaj boljše in lepše, če bi
bilo več denarnih sredstev na razpolago. Zlasti
v začetku je bilo treba krediti pri najmanjšem iz-
datku, radi česar so nekateri posnetki mnogo
tepli. Ker so bili vsi, ki so delali film pri labo-
ratorijskih delih, zaposleni že dan drugje, so je
ves film delal te ponoči in so komaj skomlali film
z največjimi napori do premijere. V tem slučaju
je nam naravnost nerazumljivo, kako se je mogla
posrečiti tako dobra razdelitev slik in prizorov,
če upoštevamo, da so mogli delavci sami, zlasti
g. prof. Ravnik, ki je vsa odgovorna dela v prvi
vrsti opravljal sam, videli film na platnu šele na
predvečer premijere.

Mirno lahko trdimo, da smo Slovenci ponosni
na ta sijajni sad kolektivnega dela Skalašev. In
ne samo to, iz srca smo jim hvaležni, da so nam
tako dovršeno pokazali dušo naše zemlje. Napra-
vili so še več. Kot tujko-prometno propagandno
sredstvo bo zalegel film mnogo več, kakor vsa
druga in mnogokrat mnogo uspešna tujsko-promet-
na reklama. Če bo film tekel v tujini, in o tem
smo prepričani, bo privabil k nam številne tujce,
lečovišarje in turiste. Prav v tem pa leži veli-
kanski narodno-gospodarski pomen filma. Hkrati
pa bo film dokazal inozemstvu, da premoremo
tudi pri nas filme, na kakršne bi bili sami nad
vse ponosni in katere bi pošiljali z velikauskim
pompom v svet.

Nas same pa bo film navajal k spoznavanju
ože domovine, zhuja ljubezni do narave in nas
navajal k pravi turistiki. Kot kulturni film bo
zlasti važen za učeno in mladino in bo nedosig-
ljiv pripomoček šolnikom, ki bodo ta film videli.
Pravo lahkoto razlagali domovinoznanstvo. Mla-
dina pa bo upeljana s filmom, z neprimerno ve-
dinam razumevanjem in veseljem sledila predava-
njem svojih učiteljev. Zato bi bilo prav, da bi si

„Nautilus“ se vrača, ne da bi bil dosegel severni tečaj Vožnja pod ledeno skorjo - Akumulatorji so ugašali - Led se ni dal prevrtati

Oslo, 8. sept. Včeraj zvečer je uspelo na pod-
lagi radio-poročil od Nautilusa dobiti popolno
sliko o njegovem dosedanjem potovanju in o po-
vratku, ki ga je Nautilus nastopil, potem ko se
je njegova namera, da dospe na severni tečaj, po-
nesrečila. Kapitan Nautilusa Wilkins torej po-
roča:

Nautilus je zadnje dni, ko od njega ni bilo
nobenih poročil, sklenil, da nastopi nadaljnjo pot
do severnega tečaja, od katerega je bil oddaljen
500 km, pod ledeno bariero, ki, kakor znano, loči
severni tečaj od Evrope. Doslej je Nautilus plul
nad vodo med kamni, ki, kakor znano, tečejo skozi
ledeno bariero do gotove točke. Zdalj pa se je pred
očmi Nautilusove posadke, pokazala ledena ba-
riera v vsem njenem belem veličastju trdno skle-
njena in kompaktna, tako da je bilo absolutno ne-
mogoče prodirati skozi njo na površju dalje proti
cilju. Samo kakšen ledolomilec bi bil lahko še plul
dalje, pa tudi ne delj kakor eno stopinjo širine. Če
bi bil Nautilus plul le se nekoliko naprej, bi ga
bila ledena masa stisnila in ga tako poškodovala,
da bi sploh ne bil več sposoben za nobeno plovo.

Wilkins je sklenil, da dá povelje, naj se pod-
mornica potopi in posadka je popolnoma solidarna
z njim sklenila, da to povelje izvrši. Najprej so
skrbno kontrolirali učinkovitost baterij, motorjev
in vseh drugih naprav. Noben moč posadke ni niti
najmanj okleval in obnašanje posadke je bilo na-
ravno vzorno. Wilkins je dal povelje in podmor-
nica se je potopila pod rob ledene bariere in sicer
do sredine med spodnje ploskvijo ledene mase in
pa morskim dnem.

Plovo pod ledom je nekaj časa bila pravilna.
Stroji so funkcionirali, kakor se je pričakovalo in
podmornica je držala korz naravnost na severni
tečaj. Wilkins absolutno ni imel namena, da bi se

vrnil, ker je bil nepreklicno trdno sklenil, da pod-
mornice ne ustavi, dokler ne dospe na svoj cilj.
Upoštevajoč razdaljo okoli 500 km, ki ločuje rob
bariere, tam kjer postaja popolnoma gladka, od
točke severnega tečaja, se je smelo računati, da bo
Nautilus dospel tja v 80 urah. Toda začetna hi-
trost podmornice je začela kmalu pojemati. Vzro-
ki, zakaj se potrebna hitrost ni mogla vzdrževati,
to je, zakaj so se akumulatorji začeli izčrpavati,
natančno še niso znani.

Wilkins je sedaj sklenil, da se s svojo pod-
mornico dvigne iz globine morja na površino bari-
erje s tem, da prevrta ledeno skorjo nad seboj,
da bi mogel na površini zopet napolniti akumu-
latorje s pomočjo motorjev na vaito in potem na-
daljevati vožnjo pod skorjo proti tečaju. Toda
poizkusi prevrtanja so se ponesrečili. Poizkus, ki
jih je bil Wilkins napravil preje na barijeri tam,
kjer se ni čisto sklenjena, so se bili posrečili, tu-
kaj pa se je kapitan moral prepričati, da je de-
belost ledu prevelika, da bi ga mogel s svedri
Nautilusa prevrtati. Nautilus pa se je že na
vožnji pod morjem nekoliko poškodoval. Tako
osrednji stolp kakor tudi sveder, ki je konstruiran
na pramcu podmornice, sta trpela od sunkov ledu.
Wilkins je moral svoje poizkuse prevrtovanja ledu
opustiti in je sklenil, da nadaljuje pot v prejšnji
globini v smeri proti tečaju. Toda po par urah
ponovne vožnje je postalo popolnoma jasno, da bi
Wilkins riskiral tako podmornico kakor življenje
vse posadke, ako se nemudoma ne vrne, dokler je
še čas. Številke ampermetra so pokazale, da bodo
akumulatorji kmalu popolnoma izčrpani in da se
bo ladja ustavila pod ledeno skorjo za večne čase.

Zato je Wilkins težkega srca dal povelje, da
se Nautilus obrne. To je bilo v noči med torkom
in sredo preteklega tedna. Nautilus se je obrnil

na 80 stopinji širine. Do tukaj je torej prišel in ne
dalje. Koliko časa je vozil pod ledeno barijero,
še ni znano.

Povratak je bil enako težaven. Amperometer
je kazal že blizu ničle. Posadka je doživljala dra-
matične trenutke, vendar njen pogum ni upadel.
Ladja ni mogla več dolgo pluti, zato je bilo treba
zopet poizkusiti prevrtati led. Po dolgi in težavi-
nih naporih se je to posrečilo. Led je pač bil tu
veliko tanjši nego je bil dalje gori. Posadka je iz-
stopila na led in se oddahnila. Mraz je bil silen,
nebo pa jasno. V petek zvečer se je potem Nau-
tulus s pomočjo napolnjenih akumulatorjev posre-
čilo, da se je vrnil skozi kanale v svobodno morje.
Moštvo je na ledeni plošči postavilo antene, da
odda prva radio-poročila. Tudi to je bilo težavno
delo, ker so luknje sproti zamrzovale. Vendar se
se je končno poizkus posrečil in radio-postaji v
Tromsø in Berginu sta čuli prvo poročilo Nau-
tilusa.

Kar se tiče znanstvenih uspehov Wilkinsove
ekspedicije, trdijo, da je zbral velik in zanimiv ma-
terial, posebno kar se tiče temperature arktičnega
oceana, ki v različnih globinah kaže velike nered-
nosti. Wilkins ni opustil namere, da doseže severni
tečaj in izjavlja, da bo napravil novo ekspedicijo
prihodnjega leta in sicer že začetkom pomladi ter
z novo podmornico, ker se je konstrukcija Nau-
tilusa izkazala kot preslabotna. Misli vzeti s seboj
isto posadko. Znami milijarder Hearst, ki je ek-
spedicijo financiral, je Wilkins radio-telegrafiral, da
naj se nemudoma vrne v Newyork.

Oslo, 8. sept. tg. Popoldne ob 14 je prišla
vest od podmornice Nautilus, da je dospela v
pristanišče Longvaer na Spitzbergih in da je ur-
krovo vse zdravo.

Mednarodni šahovski turnir Viseče partije: Aljehin-Kashdan remis, Pirc premagal Astaloša

Tartakower je svojo partijo z Bogoljubovom,
ki je bila prekinjena včeraj v poziciji, ki mu je
nudila dovolj časa za remis, danes nenavadno ala-
bo nadaljeval. Dopusil je menjavo trdnjav, nakar
bi mu pa Bogoljubov mogel pobrati vse kmete,
česar pa Tartakower ni več čakal, ampak se je
udal.

Pirc al je pridobil proti Astalošu tako pozi-
cijsko prednost, da Astaloš ni mogel partije več
držati in je kapituliral. S tem je Pirc došel že dva
mojstra in se bo mogoče jutri enkrat za vselej po-
slovil od zadnjega mesta.

Razigrani Colle je danes mogel v Niemcoviču
spoznati še bolj rafiniranega nasprotnika. V zelo
težki končnici, ki bi morala biti remis, je Niemcovič
z izredno globokimi potezami prišel v prednost.
Končno si je na damskem krilu napravil močnega
prostelega kmeta, ki je s pomočjo kralja in ko-
nja princel Niemcoviču zmagal.

MacDonald pojasnjuje Ostale na vladi, da prepreči grozečo finančno krizo

London, 8. sept. tg. Ko se je danes popoldne
nekoliko pred tretjo uro sestala poslanska zbor-
nica na izredno zasedanje, je bila dvorana zaso-
bena do zadnjega kotička. Ko je vstopil Mac Do-
nald, so ga sprejeli z velikim navdušenjem. Po
opravljenih formalnostih je izročil Mac Donald
govorniku kraljevo poslanico, ki je bila formal-
nega značaja in daje parlamentarno možnost za
ponovno razpravljanje o proračunskih vprašanjih.
Nato je Mac Donald podal pregled o parlamen-
tarnem poslovanju v prihodnjih dneh in še enkrat
pojasnil zgodovino krize. Navajal je, da je dobil
8. avgusta pismo, katero je opisovalo položaj an-
gleške Narodne banke kot skrajno resen radi
neprestanega izvoza zlata. Zato se je iz Škotske
vrnil v London in stopil v stike z voditelji strank.
Ker ni bilo mogoče doseči soglasja med člani sta-
rega kabineta, je vlada odstopila in on je sprejel
kraljev nalog, da sestavi nov kabinet. Med 13.
in 20. julijem je zgubila angleška Narodna banka
za 34 milijonov funtov zlata. Nato so bili angleški
Narodni banki dani na razpolago kraljevo kren-
dili, da popolni vrzeli. Ti krediti pa so bili v
tretjem tednu meseca avgusta že popolnoma iz-
črpani. Treba je bilo novega kredita za podporo
funtov. Zato ni smel Mac Donald izgubljati nobe-
nega časa. Ves položaj bančnega sistema, vojnih
dolgov in reparacij bi se moral proučiti šele po-
tem, ko bo kriza končana.

Svetovna depresija z brezposelnostjo je pov-
zročila proračunski deficit, tako da je treba li na

delo skrajno previdno, da ne bi prišli v položaj,
da bi morali v poravnavo angleškega importa na-
četi narodno premoženje ali pa se poslužiti tiskanja
bankovcev. London, bančni centum sveta, je bil
nezavarovan izročen viharnemu napadu, ki se je
začel od vseh strani. Vlada je mogla smo izbirati,
da ali prevzame odgovornost, da bo obvladala kri-
zo, ali pa da brez dela gleda, kako se posloje ruši.
Ni se smelo pripustiti, da bi narodna politika pre-
šla v roke finančnikov ali kakih drugih skupin.
Macdonald pa je bil mnenja, da bi se bankirji in
finančniki, kolikor so tudi sebični, nikakor ne bi
bili prepustili bankrotu radi stremjenja po po-
litični moči. Financiranje zavarovanja brezposel-
nosti je bilo nezadostno in povzročilo nezaupanje
sveta. Če je hotela Anglija ohraniti svoj kredit, je
morala spraviti svoj proračun v ravnotežje in posla-
viti zavarovanje proti brezposelnosti na varno pod-
lago. Če bi se bila Anglija postavila na stališče,
da ne potrebuje nobenih kreditov, bi kriza v An-
gliji takoj izbruhnila. On sam ima rajši, da se nje-
govih dohodkov zmanjšajo za 1000 funtov na leto, ka-
kako da pride inflacija, ki grozi deželci. Naravno te
krize ne smemo napačno razumeti. Ta kriza ne
obstoji v pomanjkanju narodnih pomožnih virov,
temveč v pomanjkanju trenutnega zaupanja. Mac-
donald je zaključil svoj govor s prošnjo, da po-
slanska zbornica podpira vlado v njenem delu.
Dolžnost vlade je, ostati toliko časa na krmilu,
da bo kriza končana.

Kongres angleških strokovnih zvez proti vladi

Bristol, 8. sept. Tu se je včeraj otvoril 63.
kongres angleških Trade Unionov (strokovne zve-
ze delavstva). Število članov znaša letos 3.719.101,
to je 25.000 manj kot lani. Delegatov se je zbralo
587. Kongres razpravlja o aktualni krizi in bo
sprejel resolucije, ki bodo pomenile protipredloge,
kako odpraviti angleške finance v nasprotju s to-
zadevnimi predlogi nove angleške vlade.

Otvorjajo kongres je predsednik Hayday iz-
javil, da so pogubni vplivi gospodarskih krogov
imeli ta uspeh, da se je strinoglavila delavska vla-
da in osnovala nova, ki ne uživa ne zaupanja pa-
lamentarna ne zaupanja naroda. Diktatorska medna-

rodna finančna kombinacija je povzročila finančno
revolucijo, ki je usodnejša, nego bi bila katerakoli
vojaska diktatura, ki ne bi mogla narodu diktirati
takih pogojev, kakor jih namerava sedanja vlada
pod predsedstvom Macdonalda.

Mi ne bomo dovolili, je končal Hayday svoj
govor, da bi se delavske meze znižale, kakor je
namera teh krogov. Potreben je apel na angleški
narod, da se razjasi sedanji položaj.

Zavarovanci naj se javijo

Ljubljana, 8. sept. AA. Zavarovalna družba
Allgemeine Maatschappij van Levensverzekering
en Lyfvrante v Amsterdamu je likvidirala. Vsi
rešenja apelacijskega sodišča v Amsterdamu se
izplača gotovo vsota zavarovancem iz bivše Av-
strije, ki so sedaj državljani kraljevine Jugosla-
vije. Sledeče osebe, ozir. njihovi dediči imajo še
dobiti zavarovalnino in sicer:

1. Wogrincec P. iz Očeslavcev Din 298, 2. Ba-

Prisega bolgarskih komunističnih polancev neveljavna

Arhimandrit Sivačev, pred katerim so položili
poslanci narodnega sobranja prisego, je izjavil
ustno ministrom, da je prisega komunističnih po-
slancev v smislu cerkvenega prava neveljavna ter
je poslal v odsolnosti metropolita Stelana podpred-
sedniku državnega zbora Stetanovu sledeče pismo:

Hitim po ustni izjavi, dani pred gospodi mi-
nistri, da tudi pismeno prijavim Vam, gospod pre-
dsednik, da gospodje poslanci delavske stranke niso
položili zakonite prisige, ker isti niso glasno z me-
noj svečenikom izgovorili prisige, a kar je glav-
no, se niso prekrizali ter niso poljubili križa in
evangelija — kar znači dejansko simbol prisige,
brez katerega cerkev a tudi zakon ne moreta pri-
znati, da imamo v resnici neko obljubo, dano v
imenu Boga. Podpis prisige same na papirju ima
značaj administrativno-pisarniški in nima brez iz-
vršitve religioznega akta samo po sebi absolutno
nikakega pomena in so radi tega poslanci delavske
stranke je podpisali tozadevni formulir.

Ko Vam to prijavim, se ne želim spuščati v
razpravo tega vprašanja, kakor tudi ne mislim,
da je to moje delo. Podčrtati hočem v svojstvu sve-
čenika in za pomirjenje lastne vesti, da se čutim
dolžnega, prijaviti Vam, gospod predsednik, in v
Vaši osebi celemu bolgarskemu narodu, da 20. t. m.
ob priliki otvoritve XXIII. rednega narodnega so-
branja gospodje poslanci delavske stranke niso po-
ložili pred menoj — svečenikom — prisige, katero
zahteva naša konstitucija.

V smislu čl. 131 konstitucije bi morali go-
spodje narodni poslanci položiti zakonito, kakor je
predpisano z zakonom. Brez te se ne morejo ude-
leževati zasedanj državnega zbora ter se predpo-
stavljati, da so se odrekli s tem mandatom, katere
jim je narod poveril na osnovi konstitucije.

Ministri predsednik Malinov je na vpraša-
nje žurnalistov v tej zadevi pred svojim odhodom
v Zenevo izjavil: „Za svojo osebo ima ded vladika
mogoče prav, ali jaz imam od delavskih polancev
pismeno prisego. Vsi so položili prisigo. Tako ka-
kor misli ded vladika, se ne rešujejo vprašanja.“

Po tej izjavi se pač lahko smatra, da bo v tem
vprašanju zmagała formalna stran ter da ostanje
delavski poslanci v državnem zboru.

Dopolnitev zakona o izvozu pšenice

Belgrad, 8. septembra. AA. Nj. Vel. kralj je
na predlog ministra trgovine in industrije po za-
stavljanju predsednika ministrskega sveta predpisal
in proglasil zakon o dopolnitvi zakona o izvozu
in uvozu pšenice, rži in pšenične moke.

§ 1. Po § 3. zakona o izvozu in uvozu pše-
nice, rži in pšenične moke z dne 27. januarja
1931. pride nov paragraf, ki se glasi:

§ 3a. Pooblašča se Privilegirana agrarna
banka, da najame posojilo v svrhu financiranja
izvoza in uvoza po tem zakonu in poleg državne
garancije daje v to svrhu kredite Privilegirani
družbi za izvoz deželnih pridelkov kraljevine
Jugoslavije. Garancije bo v imenu države dal
banki minister za finance po odobritvi predse-
dnika ministrskega sveta.

§ 2. Ta zakon stopi v veljavo, ko ga kralj
podpiše in dobi obvezno moč z dnevom objave
v službenih novinah.

Ilen S. iz Celja Din 284, 3. Jurij O. iz Slov. Bistrice
Din 443, 4. Paulič J. iz Pištjanja Din 445, 5. Cerjak
J. iz Leskova Din 148, 6. Lipar A. iz Mengša
Din 280, 7. Sitté G. iz Ponikve Din 361, 8. Moho-
rič Jakob iz Mošenj, vsota ni navedena, 9. Grego-
rič Marija iz Maribora, isto, 10. Sturm A. iz
Spod. Zreče, isto, 11. Petrič Jakob iz Maribora,
isto. — Ker se bivališča teh zavarovancev oziro-
ma njih dedičev niso mogla dosedaj ugotoviti, se
naroča, da vsa oblastva poizvedujejo o sedanjem
bivališču teh oseb in njih dedičev, ki naj sklice-
vaje se na ta razglas predložijo kraljevski banski
upravi dravek banovine v Ljubljani svoje prijave.
Prijave morajo vsebovati: Točno ime, priimek
in naslov, dan zavarovanja, zavarovano vsoto in
številko police ter ime koristnika zavarovanja. Pri-
javi naj se priloži police ali na nobotnica o vpla-
čanih premijah.